

U S T A W A

z dnia 2016 r.

o zmianie ustawy o systemie oświaty

Art. 1. W ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2015 r. poz. 2156, z późn. zm.¹) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3 po pkt 25 dodaje się pkt 26 w brzmieniu:

„26) czasopiśmie – należy przez to rozumieć czasopismo w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe (Dz.U. Nr 5, poz. 24).”

2) po art. 56 dodaje się art. 56a w brzmieniu:

„Art. 56a. 1. Zakaz działania w szkole oraz placówce partii i organizacji politycznych, o którym mowa w art. 56 ust. 1, obejmuje również zakaz rozpowszechniania w tych miejscach czasopism, w tym czasopism edukacyjnych, które ze względu na treść w nich zawartą mogłyby służyć propagowaniu idei o charakterze politycznym.

2. Nadzór pedagogiczny w zakresie przestrzegania zakazu określonego w ust. 1 sprawuje w sposób odpowiedni właściwy kurator oświaty.”

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

¹ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 35, 64 oraz 195.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel wydania ustawy

Projektowana ustawa ma na celu nowelizację ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2015 r. poz. 2156 z późn. zm.). Proponowane zmiany zakładają rozszerzenie zakazu zawartego w art. 56 ustawy, dotyczącego działania w szkołach oraz placówkach partii i organizacji politycznych, również na pośrednie formy ich potencjalnej działalności, które nie wymagają „fizycznej” obecności na terenie szkół i placówek, a za pomocą których możliwe jest rozpowszechnianie idei o charakterze politycznym. Celem proponowanej regulacji jest przede wszystkim wzmocnienie neutralności światopoglądowej szkół i placówek, w odniesieniu do dotychczas nieregulowanego w ustawie środka przekazu informacji, z którymi mogą mieć styczność uczniowie - czasopism. Propozycje zawarte w projekcie stwarzają możliwość sprawowania nadzoru nad treściami czasopism, które w szkołach i placówkach są udostępniane uczniom. Nadzór pedagogiczny w tym zakresie miałby być sprawowany przez właściwego kuratora oświaty. Wynika to z faktu, że to na nim spoczywa główny ciężar bieżącej realizacji funkcji i zadań nadzoru pedagogicznego a także dlatego, że może on wykonywać czynności nadzoru w trybie działań doraźnych. Dodatkowym argumentem jest to, że kuratorzy oświaty wyposażeni są we władcze środki oddziaływania, takie jak wydanie w drodze decyzji polecenia usunięcia uchybień w pracy szkoły lub placówki, polegających na prowadzeniu działalności z naruszeniem ustawy.

Impulsem do wystąpienia z niniejszą inicjatywą ustawodawczą są próby podejmowane przez wydawnictwa, polegające na rozpowszechnianiu na terenie szkół i placówek czasopism, które mimo waloru edukacyjnego zawierają również treści o charakterze politycznym, przedstawione w sposób stroniczy, a nawet propagujące określone idee polityczne.

Należy zaznaczyć, iż problematyka objęta zakresem ustawy jest istotna z uwagi na dobro konstytucyjnie chronione wskazane w art. 53 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. – wolność sumienia i wyznania. Zgodnie z tym artykułem, „Rodzice mają prawo do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego i religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniem”. W artykule tym znajduje się również odniesienie do art. 48 ust. 1 Konstytucji, mówiącego, że „Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania”. Wskazanie tych dóbr w Konstytucji stanowczo warunkuje postulat neutralności światopoglądowej szkół i placówek. W związku z tym konieczne jest zapewnienie mechanizmów prawnych, które umożliwią przeciwdziałanie w sytuacji gdy te konstytucyjne dobra będą naruszane.

2. Rzeczywisty stan w dziedzinie, która ma być unormowana oraz różnica pomiędzy

dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Obecnie, mimo iż neutralność światopoglądowa szkół i placówek jest powszechnie popieraną wartością, nie znajduje to odzwierciedlenia w ustawie o systemie oświaty. Oprócz uregulowania z art. 56 ust. 1 wskazującego w sposób ogólny bezwzględny zakaz działania partii i organizacji politycznych w szkole (placówce), brak innych przepisów w tej kwestii. Tak sformułowana regulacja zakazująca propagowania w szkołach (placówkach) treści politycznych stwarza pole do omijania tego zakazu. Zwłaszcza sformułowanie „działać w szkole (placówce)”, a przede wszystkim zestawienie tych podmiotów z innymi organizacjami społecznymi którym ustawa zezwala na „fizyczne” funkcjonowanie na terenie szkół może prowadzić do stwierdzenia, że chodzi jedynie o aktywność o charakterze bezpośrednim. W doktrynie wskazuje się jednak, że nie powinno się tego rozumieć tak wąsko i że może to być „każda forma społecznej aktywności, informowania, propagowania idei

itp., którą dana organizacja podejmuje w stosunku do uczniów, korzystając ze wsparcia (choćby biernego) szkoły lub placówki"². Ukazuje to istniejącą w aktualnym stanie prawnym lukę, dzięki której działalność partii i organizacji politycznych polegająca na rozpowszechnianiu treści o zabarwieniu politycznym w szkołach lub placówkach jest możliwa, a co gorsza – nie jest kontrolowana przez jakikolwiek organ powołany do nadzoru pedagogicznego. W projektowanym stanie prawnym wszystkie treści w szkołach (placówkach) byłyby nadzorowane przez organ do tego powołany, co wzmacniałoby ochronę uczniów w zakresie ich konstytucyjnie chronionych dóbr. W związku z powyższym projektowana ingerencja w obowiązujący system prawny jest uzasadniona.

3. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze, finansowe i prawne i źródła finansowania

Projektowana ustawa będzie miała pozytywne skutki społeczne z uwagi na to, iż będzie chronić neutralność światopoglądową szkół i placówek.

Wejście w życie projektu ustawy nie będzie rodziło skutków finansowych, nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

4. Źródła finansowania, jeżeli projekt niesie obciążenia dla budżetu państwa lub jednostek samorządu terytorialnego

Projektowana ustawa nie rodzi skutków finansowych dla budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

5. Założenia projektów podstawowych aktów wykonawczych

Projekt ustawy nie przewiduje wydania aktów wykonawczych.

6. Ocena zgodności projektu z prawem Unii Europejskiej

² Mateusz Plich, Komentarz do art. 56 ustawy o systemie oświaty, LEX 2015.

Przedkładany projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.